

Dr. PETRAVICHNÉ MATYACZKÓ OLGA

Tendenciák az amatőr táncéletben

Az elmúlt évtized az amatőr táncélet mennyiségi és minőségi szélesedését hozta, új táncműfajok tűntek fel, és nagyszámú nem hivatásos táncos táncolt, változatos szervezeti keretekben.

Az utóbbi két évben a táncművészeti területen mennyiségi csökkenés, és kisebb minőségi romlás is bekövetkezett.

A mennyiségi csökkenés fő oka a gazdasági válságnak a kultúra egészére gyakorolt szűkítő hatása és a kulturális partnerek kedvezőtlen anyagi helyzete, de más tendenciák, okok is jelentkeznek, amelyek negatívan hatnak az amatőr táncéletre.

A megyékben és Budapesten is megnőtt a hozzá nem értő, semmiféle, vagy kétes értékű táncos képzettséggel rendelkező táncoktatók száma.

Tevékenységük főleg a gyermek és ifjúsági korosztályra vonatkoztatva kifogásolható. Képzetlenségük okán nem tudják, hogy hogyan is terhelhető a fiatal szervezet, gyakran készítik fel táncosaikat a nehéz technikai elemeket tartalmazó táncstílusok valamelyikére úgy, hogy nem tartják be a fokozatosság elvét. A komoly előtanulmányokat megkövetelő tréning-technikáknak nincsenek birtokában, táncosaik bemelegítés, előzetes mozgássorok nélkül végzik el a nehéz mozdulatokat. Az oktatók képzetlensége abban is megmutatkozik, hogy sokszor már-már ízléstelen, nem a gyermek korosztálynak való produkciókkal szerepelnek. Általában a felnőtteknek készült zenés video-klipek mozgás-gesztusait utánoztatják, ami idegen a gyermek és ifjúsági korosztálytól. Elharapózott az a szokás is, hogy általános iskoláskorú gyerekeket visznek nagyszámú fellépésre – sokszor több helyre is egy hétvégén –, és nem csak művészeti szemlékre, hanem szórakozóhelyekre, egyéb közösségi bulikra is. Sajnálatos módon a többnyire hozzá nem értő szülők asszisztálnak ehhez.

Negatív változásként értékelhető az a tendencia is, hogy a művelődési házak, közművelődési intézmények egyre inkább csak terembérleti bevételnek tekintik a táncosok jelenlétét az intézményben, a művelődésszervezők érdemben nem foglalkoznak az amatőr táncos csoportokkal. Nincsenek a művészeti ághoz értő közművelődési szakemberek, animátorok, akik valóban gondolni tudják ezt

a területet, és akik féken tudnák tartani az ízléstelenségig menő táncos produkciókat, és határt szabnának a mindenáron való szerepelni vágyásnak, vagy legalábbis mederben tartanák azt. Sokszor a táncok műfajaival sincsenek tisztában, amikor egy táncos művészeti szemle kategóriáit meghirdetik. Ebből sok félreértés származik a versenyek során, mivel a szakértő zsűrik tagjai számon kérik, ha a csoport nem a kategóriának megfelelő stílusban táncol. A hozzám forduló kollégákat a versenyek kiírása előtt tanácsadással segítem, vagy más szakmai kollégához irányítom, de kevés intézmény él ezzel a lehetőséggel.

A versenyeken sokszor látható, hogy a gyakran képzetlen betanítók nem helyeznek kellő hangsúlyt a technikára, a hosszú és fáradtságos betanításra, így az időnként sebtében létrejött produkciók egy része alacsony művészi színvonalat képvisel.

Ennek ellenére a betanítók egy része sérelmesnek tartja a kritikákat, néhányuk egyáltalán nem kér a szakmai zsűri tagjainak segítő szándékából.

A művészeti iskolák versenyein jobb a helyzet, de meglátásom szerint stagnál ez a mozgalom, elvéve az ő versenyeken is látni gyenge produkciókat.

Általában kevés a fantázia és a szaktudás a koreográfiák tekintetében is. A csoportok az adott színpadi, vagy arénális teret nem használják ki, mivel a vezetők nincsenek birtokában a színpadi mozzgatás szabályainak. Kevés az igazán jól képzett oktató, és sajnos, a Táncművészeti Főiskolát csekély számban elvégző, felkészült táncoktatók nem tudják lefedni az országos amatőr táncművészeti mozgalmat.

Intézetünk ezen úgy próbál segíteni már jó ideje, hogy 360 órás csoportvezető tanfolyamot szervezünk, amelyre átlagosan 18–22 fő jár, igaz, ők elsősorban a társastánc, versenytánc területéről jelentkeznek, mint hajdani amatőr versenyzők. A divattáncok területén (hip-hop stílusok, fashion dance) ma is sok képzetlen tréner működik.

Sajnos, az élet nem igazolja az intézetünkben felkészített csoportvezetők munkájának megbecsülését, mivel táncoktatás céljára a közművelődési tereket szinte bárki kibérelheti. Senki nem ellenőrzi a jelentkezők képzettségét, így munkájukat többnyire szakmai és emberi kontroll nélkül végezhetik.

Az oktatási tárca – a művészeti iskolák hosszas ellenőrzési folyamata alatt – az intézetben felkészített csoportvezetők képzettségét nem ítélte megfelelőnek, nem ismeri el őket szakmai oktatónak. Ezekben az iskolákban az oktatáshoz előírják a Táncművészeti Főiskola elvégzését. A közművelődési hálózatban felkészített – leginkább az MMIKL tanfolyamain végzett, jó szakmai tudással rendelkező – csoportvezetők így rossz helyzetbe kerültek. Többen koruknál fogva nem juthattak be a Táncművészeti Főiskolára főiskolai végzettséget szerezní. Ezért több éves, vagy évtizedes színvonalas munka után is megszűnt a művészeti iskolákban a munkahelyük, mivel a művészeti iskolák vezetőit kötik

a fenti jogszabályok. A közművelődési intézmények is csupán egyre szűkülő lehetőségeket tudnak számukra biztosítani, sokkal inkább fogadják szívesen a teremdíjat fizető „kvázi oktatókat”.

Csoportvezetőink helyzetét – erőfeszítéseink ellenére – az új sporttörvény sem rendezte. A tánc-sport területén jelenleg egy három hónapos „gyorstalpaló edzőin” végzett tréner megkérdőjelezheti annak az oktatónak a végzettségét, aki őt a táncklubban évekig, vagy akár egy évtizeden át!, szakszerűen oktatta, aki- nek esetleg országos bajnoki helyezéseit köszönheti, de az csak(!) az MMIKL (vagy jogelődei) által kibocsátott csoportvezetői igazolvánnyal rendelkezik.

Ezt a fent vázolt értékvesztési folyamatot az idézte elő, hogy a 17/1970-es rendelet megszűnésével a törvényalkotók nem ismerték el az intézetünkben folyó, addig létező, egyetlen táncoktatói képzést. Intézetünk tanfolyamain elsősorban versenyeken edzett, felkészült társastáncosok és moderntáncos amatőr versenyzők tanultak, akik a közösségépítés képességeivel is rendelkeztek. Az amatőr művészetnek sajnos nem akadt olyan hatékony pártfogója, aki kellőképpen foglalkozott volna a közművelődésben működő művészeti szakemberek érdekeivel (társastánc csoportvezetők, modern (kortárs) tánc csoportvezetők).

A civilszervezetek ez irányú érdekérvényesítése is gyengének mondható.

Úgy vélem, a legkisebb településen is állampolgári jog az, hogy felkészült művészeti oktatók tanítsák a fiatalokat, és gondolják a közművelődési közösségeket. Ezt az igényt a főiskolán végző 20–30 ember nem tudja kielégíteni, ezek az emberek nem fognak, nem akarnak eljutni a kisközösségekhez. A helyi közösségek aktív embereinek kellene – elismert felkészítés után – ellátni a helyi igényeket.

Positív jelenség, hogy a modern (kortárs) tánc területén létrejött az Angelusz Iván által létrehozott Moderntánc Főiskola, ahová 20 magas tánc tudású profi táncost vettek föl. Ám nyilvánvaló, hogy a fentebb említett helyeken, több száz kistélepülésen, nem ők fognak dolgozni. Vagyis a főiskolai képzések dacára sincs megoldva a helyi közösségeket létrehozni tudó, helyi szakemberek képzése.

Új jelenség, hogy egyes táncok versenyeztetésére új, kis szövetségeket hoznak létre. Ilyen például a „fashion dance”, vagy „klip-dance” „bollywood stílus”, a „hastánc”, amelyek versenyeire csak akkor jelentkezhetnek a csoportok, ha oktatóik elvégezték az önjelölt, magát táncszövetségi vezetőnek álcázott üzletemberek drága tanfolyamait. Ezek a táncok 2–3 évig virágoznak, és mivel a fiatalok körében a média segítségével nagy népszerűsége tesznek szert, tízezreket mozgatnak meg. Bármilyen tánc, vagy táncstílus versenyeztetésére létrejöhet olyan civil szervezet, amely országos lefedésre is képes, és az éppen divatos táncok oktatásával nagy pénzeket szedhet be. Mivel a közművelődési intézmények megfelelő szakember és jogosultság hiányában nem kontrollál-

hatják e tanfolyamokat, s valljuk be, nem is érdekük ezt tenni (lásd: terembérleti bevétel), az így keletkező művészeti színvonal, tapasztalatom szerint, bizony meglehetősen alacsony.

Amennyiben a közművelődési intézmény nevében hozzáértő művelődés-szervező foglalkoztatna leinformált táncos szakoktatót, a tanfolyami díjak az intézménynél maradnának. Az viszont, hogy egy intézmény maga szervezzen tanfolyamot, már egyáltalán nem általános jelenség, de szerencsére erre a gyakorlatra is láthatunk még példákat.

A történelmi táncok, vagy az igényesebb táncok (balett, társastánc, versenytáncok, kortárs tánc) intézményi felkarolásra várnak. Ideális esetben az ezekkel a táncokkal foglalkozó amatőr táncos csoportokat, versenyzői köröket a közművelődési intézményeknek kellene fenntartani, hogy az igényesebb táncműfajok tovább éljenek. Ez azonban csak álom.

A gazdasági válság hatásai érezhetőek a táncosok és a művészeti iskolások létszámának kisebb csökkenésében, egy másik területen viszont kifejezetten nőtt a táncosok száma. Sokasodott az autentikus táncokat táncoló, szervezetekbe nem tartozó klubok száma. Ezek többnyire spanyol, dél-amerikai táncokra, (salsa, merengue, flamenco), vagy orientális táncokra (hastánc, indiai tánc) specializálódnak. Oktatóik általában külföldön, a tánc keletkezésének helyén tanulják meg a táncokat. A táncosokhoz sokszor speciális zenekarok is kapcsolódnak. A klubok igényes társasági szórakozást nyújtanak. Működésüket legtöbbször a vendéglátó-ipari helyiségekben végzik.

A televíziós csatornákon látható tehetségkutató versenyek sajnos nem eredményezték a táncosok számának gyors növekedését, inkább csak a rossz értelemben vett „sztárolást” erősítették, bár kétségtelen, hogy a tánc iránti érdeklődés felkeltésében jelentős szerepük van.

A közművelődési hálózat intézményei és a művészeti iskolák minden nehézség ellenére igyekeznek megtartani több éves, vagy évtizedes múlttra visszatekintő hagyományait, fesztiválokat, táncversenyeket rendeznek.

Álljon itt néhány 2010. évi pozitív példa:

A szakzsűrivel együtt színvonalas táncverseny tanúi lehettünk az Egri Kulturális és Művészeti Központ Gyermek és Ifjúsági Háza „Miénk a tér” fesztiválján.

Ismét jó színvonalon rendezte meg a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága a nagyszámú somogyi tánccsoport részvételével Tabon megtartott sereg-szemléjét, ahol a gondos táncpedagógusi munka nyomán sok arany minősítésű oklevelet adhattunk ki.

Érdekes új kezdeményezés volt Kanizsán a Hevesi Sándor Művelődési Központban megrendezett Táncművészeti Fórum, amelyet a Tűzmadár Mozgásszín táncpedagógusa kezdeményezett és szervezett. Tartja népszerűségét és minőségi

színvonalát a Ferencvárosi Művelődési Központ és a Garabonciás Együttes által közösen gondozott Történelmi Táncok Találkozója. Kiváló színvonalon valósult meg ismét a több évtizedes múltra visszatekintő, hagyományosan nagyszabású Miskolci Formációs Táncbajnokság.

A találkozók kiváló szervezése jellemzi, s művészi igénnyel működő csoportok fellépésével folyik Nyíregyházán a N.A.P.-Fény Alapfokú Művészetoktatási Intézmény rendezvénye, a művészeti iskolák társastánc tagozatainak versenye.

Sátoraljaújhelyen a Petőfi Sándor Általános Iskola gondos szervezésében zajlott a művészeti iskolák színvonalas minősítő versenye.

Az amatőr táncművészet fejlesztése elképzelhetetlen a közművelődési hálózat nagyobb erőfeszítése, odafigyelése nélkül.

Másrészt vissza kellene állítani a helyi közösségek, amatőr művészeti csoportok vezetői képzésének a becsületét, akik így a közművelődési hálózat önkormányzati, vagy civil kezdeményezésű egységeinél szakszerűen láthatnák el a művészeti csoportok vezetését. Ezek a jól képzett szakemberek képesek lennének a fiatalok testi és lelki fejlődését is elősegíteni, valódi művészeti közösségeket, műhelyeket létrehozni. Ehhez a szakminisztérium segítsége szükséges, hogy a jelenlegi jogi környezetben meg lehessen valósítani a „táncoktató” szakképesítés (OKJ-s képzés) telepítését.